

збалансує конфлікт до розв'язки і знищення зовнішньої форми, але без реалізації насильства, наприклад, вбивства.

За системою Арто на сцені йде реальне проживання подій, але не первинне, а вторинне, яке відтворюється за спогадами минулих подій. До цього процесу долучаються всі присутні в залі, стаючи не глядачами, а співучасниками. У своїй системі Арто поєднує структуру міфологічну та структуру катарсичну, обидві з яких спрямовані на знищення особистісного початку героя, його злиття зі світом. Крім цього, у своїх спектаклях Арто використовує також базові принципи ритуальної побудови дії. Тобто «театр жорстокості» має катарсичну структуру та ритуальну основу.

В основі акторської складової системи Арто є концепція емоційної боротьби. На сцені актор має реалізувати ідею жорстокості до себе, що дозволяє створити особливу реальність дії. У результаті актор є ієрогліф — синтез звуку, руху, слова, архетипного змісту, зорового та музичного образу. Робота актора в «театрі жорстокості» полягає в тому, що персонаж, якого ми граємо, має болісне накопичення негативних емоцій: біль, злість, лють, ненависть, страждання. І ці емоції тягнуть і змушують персонажа поринути на дно, після чого настає акт звільнення від цих накопичених негативних емоцій. За Аристотелем, подібний акт звільнення зветься катарсисом.

Проте сприймати театральну систему Арто як безпосередню настанову до постановки вистав безглуздо. Вона вимагає додатково режисерського осмислення та розробки практичної програми. Саме із цієї особливості «театр жорстокості» став основою творчості багатьох великих режисерів др. п. XX ст., таких як Ежі Гротовський та Пітер Брук.

Останніми роками свого життя драматург перебував у різних притулках та психіатричній лікарні в Родезі. У 1946 р. його було звільнено з лікарні та переведено до психіатричної клініки до Іврі-сюр-Сен. У січні 1948 р. у драматурга діагностували колоректальний рак. Антонен Арто помер 4 березня 1948 р. у психіатричній клініці в Парижі.

К. Кравчук

ПРОБЛЕМАТИКА СУЧАСНОГО СТАНОВЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНИХ АКТОРІВ ТЕАТРУ В УКРАЇНІ

К. Kravchuk

PROBLEMS OF THE MODERN FORMATION OF PROFESSIONAL THEATRE ACTORS IN UKRAINE

Сучасне українське театральне мистецтво зазнало змін і викликів. На сьогодні театр вимагає не тільки збереження національних традицій, але й створення нового високоякісного мистецтва, яке буде сприяти культурному розвитку українського суспільства. У цьому процесі важливу роль відіграє співвідношення традицій та інновацій в українській театральній культурі.

Розглядаючи ці події, увага науковців зосереджена на вивченні творчості яскравих представників української театральної школи, які вміло поєднали традиційні методи із сучасними технологіями. Саме вони є початківцями професійного театального мистецтва в Україні, які не тільки розширили межі професійної майстерності, але і створили власні, унікальні театральні форми.

Наразі розвиток та становлення акторів набуває нової актуальності у зв'язку з подіями, які відбуваються в Україні: пандемія, повномасштабне вторгнення, онлайн-навчання та неспроможність грати на сцені в офлайн-режимі.

Театр — не просто мистецтво, а й своєрідний соціальний інститут, який відіграє важливу роль у життєдіяльності суспільства та особистості. Він є засобом художнього відображення дійсності та задоволення естетичних потреб, а також способом регулювання соціальних процесів та освоєння загальної культури й комунікації.

Сучасна соціологія театру розглядає його як систему соціально значущих дій, у якій актори та глядачі взаємодіють системою колективної діяльності. Цей процес не лише реалізує соціальний контроль, але й дозволяє особистості глядача оволодіти системою соціальних ролей та соціальним досвідом.

Таким чином, театр є платформою для формування соціальних відносин, він сприяє особистісному розвитку та розвитку культури спілкування. Допомогає розширити горизонти світосприйняття та відчути себе частиною загальної культурної спадщини.

Театральне мистецтво має величезний потенціал для розвитку суспільства та особистості, а його функція як соціального інституту може забезпечити оптимізацію соціальних взаємин та покращення якості життя людей. Саме тому, необхідні пошуки нових способів розвитку театрального мистецтва та залучання глядачів до участі в цьому процесі.

Проблематика, яка порушується в статті, складається з двох пунктів. Перший — вимушений перехід від традиційного очного навчання до навчання через Інтернет. Другий — потреба вибудовування й висвітлювання нового ставлення до української сцени та порушення питань розвитку саме української культури у виставах, створення репертуару театрів на основі української класики та сучасних драматургічних творів.

Щодо становлення актора, його можна поділити на декілька етапів: знайомство з професією та вміння працювати над роллю, пластичне виховання актора, філософське осмислення й позиція артиста щодо погляду на життя, через призму відтворюваних вистав.

Якщо осмислення професії та вміння працювати над роллю може відбуватися в онлайн-режимі застольного періоду, а філософське ставлення та позиція — виникають під впливом оточуючого середовища й наявних соціально-культурних проблем, то пластичне виховання актора і його майстерність на сцені не може повноцінно відбуватися в умовах віддаленого навчання. Актору потрібен майстер поруч і простір для виконання поставлених завдань. Саме від вміння актора поєднатися пластично з відтворювальним на сцені образом залежить успіх вистави та віра глядача в запропоновані обставини.

Актор — самостійний митець, а процес його творчості у завершальній стадії завжди відбувається на очах у глядача під час вистави. Він дає нове життя образам драматурга і композитора, саме для цього йому потрібно вдосконалювати свої навички, через «вдягання себе» в різні ролі і поринання в будь-які епохи. І головне — вміти відтворити особливості представленої епохи за допомогою володіння фізично-пластичними навичками під керівництвом майстрів сценічної справи.

Щодо питання громадянської позиції актора та відтворювального матеріалу на сцені, нині ми можемо бачити більший відсоток українських п'єс та використання матеріалів українських письменників (як із попередніх сторіч, так і сучасних), що сприяє розвитку саме нашої культури.

Завдання актора — порушити ті проблеми та змусити замислитися глядача над ними, які б могли ніколи його не турбувати. Але саме через вміння передати емоційно знання історії та роману життя персонажу, а також історичних даних та ознайомлення з традиціями, артист вибудовує міцний місток від сцени до глядацького залу. А в подальшому впливає на світосприйняття глядача.

У сучасному світі, де українська культура потерпає від пригнічування та винищення, саме актор має вплив на соціальні маси. Постановки українською мовою українських митців підсилюють націю і сприяють міцному об'єднанню народу, що в подальшому формує розвиток українського театру на всесвітній театральній арені.

Отже, для формування професіональних вмінь актора потрібно застосовувати новітні технології, вибудовувати актуальну систему навчання та знаходити живі теми для постановок на сцені, водночас розвиваючи свою культуру і традиції за допомогою майстерного володіння історією та державною мовою.

А. Осінцева

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ ДІДЖИТАЛ-ТЕХНОЛОГІЙ У СУЧАСНОМУ ТЕАТРАЛЬНОМУ МИСТЕЦТВІ

А. Osintseva

ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF THE USE OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN MODERN THEATER ARTS

Розвиток кожної сфери діяльності людини стрімко збільшує темп. У ХХ ст. відбувались відносно повільні зміни, останнє ж десятиліття нинішнього ХХІ ст. знаменується щоденними змінами й появою нових технологій. Світ мистецтва — театру та естради, також трансформується, застосовує новітні засоби й технології. Діджитал-технології в деяких випадках здатні замінити елементи театральної вистави, а в інші навпаки — доповнити та зробити виставу чи артпроект більш художньо наповненим та реалістичним. Для того щоб їх застосовувати, потрібно чітко розуміти, які є переваги та недоліки в їх використанні.

Серед найбільш поширених діджитал-технологій, що використовуються сучасними театрами, є: LED екрани, VR- і AR-технології, 3D та 2D проєкції, відеозв'язок, дрони тощо. Поміж інших, першою перевагою використання діджитал-технологій є розширення можливостей. Кожна окрема технологія здатна створити свій особливий розширений світ, доповнений світ театру. Миттєва зміна атмосфери вистави або мюзиклу можлива завдяки LED екранам. За допомогою AR-технологій, наприклад, над глядачами в повітрі можуть з'явитися привиди з «Різдвяної пісні» Чарльза Дікенса. Глядач сучасного театру зможе зануритися в атмосферу будь-якого сюжету всіма відчуттями — побачити, відчутти, повірити. На відміну від класичного театру, де гра акторів та музичний супровід створюють відчуття реальності, вистава, що додатково ще використовує діджитал-технології, максимально занурює глядача у свою атмосферу.